

NÉPNEVELŐ

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATHOLIKUS NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMÁRA

Kiadja a *SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT* Budapesten.

Megjelenik minden vasárnap egy ivnyi terjedelemben.

Megkapja e lapot minden kath. népoktatási intézet egy példányban ingyen.

Előfizetési ár: egész évre kor. 6.—.

Kéziratokat nem küldünk vissza.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

BUDAPEST,

Szentkirályi-utca 28b. sz. a.

(SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT)

A hirdetések árszabálya:

A pályázati hirdetéseknel minden egyes szóért, minden közlés után 6 fillér (3 krajczár) fizetendő.

Egyéb hirdetéseknel:

egész oldal ... kor. 32.— | negyed oldal ... kor. 8.—
fel oldal ... „ 16.— | nyolczad oldal „ 4.—

A díjak előre beküldendők a Szent-István-Társulathoz.

A gondolat szárnyain.

(Egy tanító naplójából.)

Ha a színpompázó mezők és lombokban gazdag erdők; ha a picziny esermelyek és colossális tengerek; ha a levegőg csillagainak s az imáandó természet lakóinak összhangzó képe tárul lelkiszemeim elé: csodálom a Mindenható végtelen bölcsességét és a vallásosság megnyugtató érzelmével borulok szent oltára elé.

Midőn pályám jövője fölött elmélkedem: majd kellemes, majd meg leverő, szinte gyötrelmes hangulat ébred lelkem mélyében; a szerint, mint a tanítói hivatással járó mirtus-koszoruk, avagy a sebző tövisek jutnak eszembe.

Gondolataimnak magasröptű szárnyai hatalmas suhogással mérik végig a képzelet ezerszínű világát, míg pihenőt nem tartanak a tanítói pálya kényelmetlen, de mégis vonzó mezején, a magyar kultúra eme gondozatlan talaján.

Elememben vagyok, ha mint pedagógus gondolkodom s ép azért tartom ezt szellemi pihenésnek, mert ilyenkor könnyebben, jobban érzem egész lényemet, mint akkor, ha fantáziám önkéntelen szünetet tart.

Jelenleg a multban merengek és elmélkedésem homálytalan lapjára egy kiváló pedagógusnak szavait írja az emlékezet: «Bármit előadsz, úgy add elő, hogy hallgatód hallván higgyen, híven reméljen, remélvén szeressen». Ezeket mondja szent Ágoston; nem azért azonban, hogy hangja a «pusztába kiáltóé» legyen, hanem azért a nemes czélért, melyet elérni minden nevelőnek erkölcsi és szoros kötelessége, t. i. a vallásos alapon nyugvó nevelő-oktatás üdvös eredményéért.

A hit, remény és szeretet hármaskategóriája mily hatalmasan díszíthetné, mily impozánssá tehetné a népoktatás virágos kertjét s mégis-mégis, mennyien vannak, kik épen hivatalos kötelmeik teljesítésekor tépik le a boldogság gyümölcseit biztosító eme rügyeket. Könnyörtelen

szív vagy csak az értelemhiány tesz ilyet? ... ki mondja meg? — Talán a kettő együttvéve végzi e kegyetlen pusztítást...

És itt fölmerül a kérdés: Alkothat-e a művész élénk képzelem és folytonos gyakorlás nélkül csodálatraméltó műveket? Vagy egyáltalában hát művésznek nevezhető-e az oly egyén, ki ezeket a nélkülözhetetlen tényezőket nem mondhatja magáénak? Meggyőződésem sugalja, hogy a renaissancze egyik nagy mesterének, Rafaelnak «Madonnáját» a vallásos áhitattal összhangzó fantázia és a magasabbrendű gyakorlat szülte.

Valamint a költő csak művészi talentummal, mesteri kézzel alkothatja meg örökbecsű műveit; úgy a nevelő-tanítónak vallásos meggyőződésre, fokozatos önképzésre van szüksége, ha növendékeinek esztét és szívét a megfelelő érettségre kívánja juttatni. Egyébként minden fáradsága kösziklára hullott magnak tekinthető.

Szerintem a gyermek lelke jól vetítő tükör, melyről a nevelő kedélyi életének fénye hamisítatlanul verődik vissza. De hasonlítható az érzékeny viaszgyurmához is, melyet az ember tettségére szerint idomíthat. Bizonyos azonban, hogy «csak sást nemzenek a sasok» és nem vár arra jutalom, ki elfelejti a legnagyobb tanítónak, az isteni Mesternek szavait: «A mit cselekedtek egygyel az én kicsiny atyámfiai közül, én magammal cselekedtetek».

Mily kedves, mily épületes kötelességet teljesítek tehát, ha szívem gyöngyeit, vallásos érzelmemet tovább fejlesztem és ápolom.

A reám várakozó föladatnak esupán részben tehetnék eleget, ha a hitbúzgóság mellett megfeledekznék az önművelés nemes munkájáról, szakképzettségem gyarapításáról.

E tekintetben Overberget óhajtanám követni, ki működési naplójában a többek között így ír: «Ma ismét nem készültem az előadásra. Isten segíts, hogy megjavuljak.»

Overberg megjelölte az utat, melyen a tanítóknak — kivétel nélkül — haladniok kellene. Szerencsés az, ki nem tér le ez útról, hanem tör-

hetetlenül lépdel e nagyszerű ösvényen, mert az eljut arra a térre, hol a néptanítói nevet lelkiismeretfurdalás nélkül viselik.

A vallásosság és vasszorgalom nem csupán az iskola keretében, de a társadalom mezején is jelentékeny szerepet biztosítanak a tanító részére.

Van-e szebb bivatás, mint ajtatos hittel és fáradságot nem ismerő tevékenységgel például szolgálni s ezáltal a jót, a nemeset megkedveltetni nemcsak az alsóbb néposztályjal, hanem az ú. n. intelligenciájával is.

Svan-e magasabb, lélekemelőbb esemény, mint az, mely e nép, a sokat hanyatott magyar nép boldogulását előzta? Mert hogy népünk tekintélyesebb része nem lel örömet e honban, az világosan, tisztán áll előttünk, s hogy eme szerencsétlen körülménynek indítóka a magarabagyatottságban keresendő, nem «ismeretlen föld előttünk».

Föld tehát a szívekkel! Rázzuk le magunkról a nemtörődömség portát borított köpenyegét és öltük felkünkre az áldozatköszög szép mezét. Kell lenniük olyaknak, kik megsajnálják e hazát s benne a népet; kell hogy legyenek, kik felébresztik nyomasztó szendergesükből a honfitársakat s kik a fölösudottaknak megmutatják a boldogulás felé vezető utat; ezek nem lehetnek mások, mint a tanítók, a haza, a nemzet napszámosai.

Elvinnék szepen lengő zászlaját földszítem tehát; földszítem az «Isten és a Nép» szavakkal s magasan hordozom, fönnen lobogtatom, hogy megérezzék mindenütt: kelettől nyugatig, északról délig. Lobogtatom az eszmék zászlaját, hadd lássák, mily edes az Istenért és a hazáért élni s hogy mennyire hűvös a szerető szív meleget ériük földözni.

Tudom, hogy az anyagi elismerés szóra sem leendő érdemes; tudom azt is, hogy pályám szűró tövisel között csak gyéren díszleg egy-egy halványzöld rózsá; de nem csüggedek, nem lankad belémnek tüze; lelkesít valami; lelkesít az a tudat, hogy hivatását az földi be kifogástalanul, ki Istenéről, hazájáról még kedvezőtlen anyagi körülmények között s is feledkeznek meg.

Igal.

Elővös László.

A szertartási ének.

A «Kath. Egyházi Zeneközlöny» egyik számában között «A szertartási ének mint kapcsol a pap és nép között» ezikk írja egy régen ohajtott, egyházi szertartásoknál használandó egységes énekről szól. Hogy manap az «egységes» egyházi énekek — mint ez az egyháznak első századaiiban vala — ep az ellenkezőjét vagyunk kénytelenek bevallani, tapasztalja mindenki. Nincs egy olyan ének, mely egyik vagy másik községben nem énekeltetnek máskép. Ismerünk sok oly éneket, melyort a szerzője dícséretet érdemel, de a melyekre, néhány faluban hallott különböző variációjukra bizony még tanzolni is lehetne.

Ez nem Istent dicsőítő ének, ez nem egyházi zene, ez nem egységes egyházi szertartási ének.

Katholikus egyh. zeneközlönyigaz voltárolszólo ismertető jeli közt találjuk az «egységes» ismertető jelt is. Nemesak a szent eseményekre, de a szertartási énekekre is szól ez az «egységes» ismertető jel. Így volt ez kezdetben, így legyen ez ezután is. Ez pedig csak úgy érhető el, ha az egyházainkban most divó világi, rossz kintornás zenét a gregorián énekekkel cseréljük föl; a néppel pedig megkedveltetni s azt templomainkban meghonosítani csak úgy leszünk képesek, ha a szertartási ének elemeinek, a responsoriumos részeknek meghonosítását már a népiskolában megkezdjük. Hogy így csakugyan elérhető, hogy az egyházi ének — szertartási, liturgikai ének — is «egységes» legyen, nem hiszem, hogy volna, ki kétségbe vonná. Mindezek azonban a népiskolában föltétlenül a hangjegyek után való énektanítás általános bevezetést vonnák maguk után. Ez pedig nem új eszme; s hogy az ének a népiskolában hangjegyek után tanítható-e, kétséget nem szenved.

Hogy a mostani egyházi énekek 99%-a csakugyan nem alkalmas s nem «egységes» s emélfogva az istentiszteletnél sem használható, bizonyítják alábbi soraim.

Ha Magyarország összes egyházi énekeit megvizsgáljuk — kevés kivételével — egyikben sem lehet a szövegnek megfelelő s lelket égbe emelő motívumot találni. De honnan erednek az énekszövegre rosszul alkalmazott dallamok? Bizonyára nem avatott egyénektől. A kántor úr* pedig az avatott egyénektől származó énekeket is mint «nem megfelelő»-ket — mert szerinte a nép az ily magas stílusban írt dallamban nem gyönyörködhetik — egyszerűen eldobja s e helyett ő maga csinál a szövegre egy alkalmas «jó» melódiát. A hány templom, annyi kántornak a «műveit» kénytelen a nép hallgatni vagy használni s bennük gyönyörködni. Így van-e? Sajnos, de úgy van bizony.

Bucsújárol helyeken, ha több falubeli egyszerre hallgatja a szentmisét, itt azután azt végig hallgatni, hogy hogyan variálja az egyik s hogyan a másik falubeli nép egy és ugyanazon ének dallamát, ez valami fönséges «egységes»-ség az egyházi énekekben. Ilyenkor rendesen vagy az egyik, vagy a másik falubeli nép kénytelen engedni és elhallgatni, legtöbb esetben azonban mind a kéttőnek s következik «a melódia csinálásban leg-híresebb hántornak egyik sikerült m-ú-d-a-l-l-a-m-á-n-a-k magától a szerzőtől való korrekt előadása!» Így van-e? Így bizony, valóban így van! De mit szólunk az oly «egyházi zeneszerzők zenésmise szerzőkről», kik még latin szövegü misét is képesek komponálni? Ezekről jobb is hallgatnunk, mert ezeknek «műveit» átvizsgálva, esakís szerzőjük avatatlanlanságát bizonyítanak be.

De nemesak az avatatlanokról, nemesak a nem

* Tisztelet és becsület a kivételnek.

hivatottakról akarok beszélni, hanem tulajdonképp arról, kik vannak hivatva, kik az avatottak, kiknek az egyházi éneket megteremteni, föntartani, ápolni, művelődni kötelességük?

Ismét csak a kereszténység első századaira utalhatok s kérdelem: ki volt az, ki azt megteremtette és föntartotta, az idegen, keresztényellenes motívumoktól mocsoktalanul tovább ápolgatta s művelte, ki volt az, ki a néha sallangós anyaggal bemoeszkolt egyházi, szertartási éneket e püszokjától megszabadította, ki volt az? Mindnyáján igen jól tudjuk, Az egyház volt az. Nagy szent Gergely pápa bizonyára nem azért alapított saját költségén énekiskolát, hogy e nagy férfiú halálával, annak magas intézménye szintén befejezze magas hivatottságát, mert akkor nem ő maga tanított volna s nem adta volna meg ő maga a kitűzött cél elérésére vezető út vezér-fonalát!

Nem akarunk itt a gregorián-ének történetéről, sem annak fejlődéséről szólni, de a mennyiben az egyházi szertartási ének egységéről szólva a kereszténység első századaira utalok, világosan látjuk, hogy a nagy Gergely pápa által adott iránytól, útról — melyben a nép által használt egyházi ének azonos volt a pap által használt liturgikai énekkel — nagyon messzire eltévedtünk. Ezt bizonyára nem merete még csak sejteni sem a nagy pápa. De úgy van! S ki van hivatva arra, hogy az egyházi szertartási éneket illetőleg, e nagy tévútról visszatérítse s eredeti útjába visszavezesse s fokozottabb felügyelettel fölötte örködjék, hogy e nagybecsű kincs a világ rossz befolyásaitól ment legyen s eredetiségét örökké szem előtt tartsa? Ki van mindezekre hivatva?

Ismét csak az egyház lehet az, ki erre hivatva van. Igen, az egyház. S legújabbán látjuk is, hogy ezt visszaállítani mennyire törekszik s ennek újból való meghonosításán mennyire fáradozik az egyház.

Mint hogy azonban e meghonosítás a népiskolából kell, hogy kiinduljon: természetes, hogy a tanítóképző-intézetekben teendő meg az első lépés.

A népiskolában minden esetre a szertartási ének elemeivel, a responsoriumos részekkel kell kezdeni, minők: «Amen», «Et cum Spiritu tuo» stb. Kyrie, Gloria, Credo, Offertorium, Sanctus, Benedictus és Agnus már minden esetre nehezebb lesz betanítani. Ha pedig a gyermekek már képesek az istentiszteletnél énekelni, úgy, ha a nép kezébe egy alkalmas könyvet adunk, csakhamar megkedveli s hallás után fogja megtanulni. Hány község van, hol a nép a «Pange lingua, Tantum ergo, Genitori»-t latinul énekl; továbbá a «Rorate coeli, Lumen ad, Gloria laus»-t, azután kis és nagy temetéseknel a zsoltárokat; mindezek bizonyítják, hogy a nép nem idegenkedik sem a latin nyelvtől, sem pedig a gregorián choráltól!

Jól mondja A. V. Ambrus: «A katolikus tudja, hogy mily nagyszerű az, ha a legtávolabbi, legidegenebb helyen is templomba

lépve, az istentiszteletet a pap legkisebb meghajlásáig olyannak találja, a milyen hazájában». De a papnak ugyanazon énekét is.

Hát a hívek által használt egyházi éneknél miért nincs ez így? Tán a kereszténység első századaiban nem volt ez így a híveknél is? Milyen szép, milyen magasztos volna, ha a különböző anyanyelvű népek is akármily távol s idegen helyen levő templomba lépve, a szertartási énekekben is részt vehetnének?! De ez most lehetetlenség.

Sokan azt fogják talán mondani, hogy a nép szertartási éneket — a gregorianust — sohasem fogja használni, akár hogyan is ráparancsolják! Hát a már most is divó szertartási, illetőleg latin szövegű énekekre rá kellett-e kényszeríteni a népet, hogy azt énekelje? Legnagyobb részt nem is érti (mert nincs anyanyelvére fordítva) s mégis énekl! Hát ha még oly könyvet is adunk a nép kezébe, melyben a latin mellett anyanyelvén is olvashatja az ének tartalmát!

Hogy ez csakugyan elérhető s hogy a liturgikai-ének — gregorianus ének — meghonosítása nem esepán megvalósíthatatlan eszme: bizonyítja Németország.

Paks.

Denkler Gáspár.

A házi tolvaj.

(Kép az iskolai életből.)

Imádkoztunk...

Azután ki-ki szedte a holmiját, hogy majd haza megyünk. A készülődés zajába szokatlan hang vegyül: valaki sír. De egyszerre, mintha kettévágták volna a zajt, csend lön az osztályban. Csak a Déri Pista keserves zokogása hallatszik még.

— Tanító úr kérem — kezdé nehéz, fuldokló hangon — ellopták a tollszáramat — s ezzel még keservebben bömbölt.

Darázsszűrés nem érinthetett volna kellemetlenebbül, mint Déri Pista panasza. De hogy is ne! A mult héten a Kordovány Pali vadonatúj frónja veszett el; tegnapelőtt a Kostyák János irkája tűnt el, ma meg már egy újabb panasz... Ugyan, hát ki ez a házi tolvaj? erre a kérdésre kerestem a választ, de hiába.

— Nezd meg, Pista, nincsen-e a tarisznyádban az a tollszár? — biztatám a Déri gyereket. — Talán otthon felejtetted?

— Elhoztam — felelé ő szakgatottan, mi közben izgatottan kutatott táskájában — tíz óraker még irtam is vele... Nincsen a tarisznyamban... ellopták...

Ezt az utolsó szót olyan szomorúan ejtette ki, hogy szinte kiéreztem belőle a fájdalmas lemondást...

— Gyermekek! — kezdém komoly intő hangon — Isten mindent lát és tud. Elöttem ugyan titkolhatja bűnét a tolvaj, de Isten előtt nem. Azonban, a ki a tollszárat eltulajdonította, hibáját még jóváteheti, ha bevallja bűnét. Ez által

nemesak Isten előtt nyer bocsánatot, hanem én is elnéző leszek irányában.

Nyolczvanöt gyermeknek tágrányított szeme kísérté ajakamat. Nyomatékosság kedvéért egy kis szímetet tartottam s csak azután tettem föl a kérdést:

— Kinél van Déri Pista elveszett tollszára? Csend... senkisen mozdul...

Mikor már az utolsó padban az utolsó tarisznyát is kikutattam, a végső kényszereszközökhöz: a zsebek megmotozásához kellett nyulnom. Izzadt-ság gyöngyözött homlokomon. Nem tudom, a fáradtság okozta-e ezt, vagy az izgatottság... Déri Pista ott állt mellettem s mohó vágygial festte, hogy mikor kerül elő a tollszár. Ha egyetlen, a melyik az övéhez hasonlított, jobban megvizsgált, magam is kíváncsian vártam a választ.

Az utolsó zsebet is kifordítottuk, a tollszárak azonban so híre, se hánva.

A delelőtti nap beszűrődő sugara megrezgett a szegény Déri Pista könnyes szempillájan; panaszos ajka pedig önkentelenül is azt hajtogatta, hogy ellopták... ellopták...

A többiek mind haza mentek, csak ketten maradtunk az iskolában: én és a Kovács Jóska. Egy állt ott a szegény, mint a kelepcebe került róka, megijedve, de a meghánás vagy a magába szűlés legkisebb jele nélkül; bár kigyuladt arca és tetevázó szeme nagy lelki nyugtalanságot árult el. Később már minden szavából kiolvastam a haragságot, a mi még inkább megerősíte gyamanat, hogy a bűnös egyedül csak ő lehet.

Mindent tagadt...

— Tíz órákor, míg a többiek az udvaron voltak, mit kerestél a padok alatt? — folytattam a vallatást.

— A fogurult krajezaromat kerestem — válaszolt határozottan.

— Jól van, de mondd csak, miért kutattál Déri táskájában?

Csend...

— Döszélj! — biztatam — hiszen Kordovány Pali ditta, a mint ora közben a terembe surranál s Déri táskájában kutattál... Igaz-e?

Igaz, de tanító ur kérem — válaszolt hirtelen kitrisszél — éna tollszarat nem bántottam.

Kérdésekre felelj! Mit kerestél Déri táskájában?

— Mit ké... kerestem? — hebegett összevissza — a... fogurult krajezaromat.

— Ugy?... a fogurult krajezarodat?... Déri táskájában? — vágék közbe. — Jóska! Jóska! már megint hazudol.

Erre a megszegyentő figyelmeztetésre még mélyebben horgasztá le fejét; reszkető kezével pedig idegesen balra kabátja gombjain.

A toronyban megröndült a déli harangszó. — Csillenző hangjában a Déri Pista panaszát véltem hallani, a mint szerte kiabálja, hogy... el-

lopták... ellopták. Hirtelen egy ötletem támadt. Háttha!...

— Jóska! vedd le a esizmadat!

Megeselekszi.

— A másikat is!...

Ez már nehezebben ment.

— Kopp... No nézd csak! a esizmaszárból csörömpölve előgurult valami a Déri Pista tollszára.

Ott feküdt a padok előtt. Azt hittem, hogy vége... Az arca sárga volt, mint a viasz. Pedig lelkemre mondom, egy újjal sem nyultam hozzá, hanem a szeszélyes véletlen játéka sodort a veszedelembe... A mint a tollszár előgurult, valami különös érzés vett rajtam erőt. Szerettem volna abból a gyerekből kirázní azt a hazug, konok lelket... De mielőtt rátehettem volna a kezem, menekült. Megremült a tekintetemtől... E közben történt, hogy mezítelen lába megcsuszott s a szerencsétlen, egész hosszaban elvágódott a padlón s a fejét pad sarkába esapta...

Ugy locsoltam föl.

Ereimben megfagyott a vér. Éreztem, hogy tehetetlenebb és szerencsétlenebb vagyok, mint az a gyermek ott a padlón. Örült gondolatok kergetőztek agyamban: szerettem volna nem lenni...

Mikor magához tért, bágyadt szemét fölemelte reám s kérő, könyörgő hangon nyögdecselte:

— Édes tanító ur!... ne haragudjek... kérem ne bántson... máskor jó leszek...

Az iskola ablakán át néztem utána. Láttam, hogy a szomszéd haz falához támaszkodott. Talán szédült... Hiszen rettenetes esés is volt az, azt hittem, hogy szétlocsesant a feje.

Mi lesz velem, ha esetleg komolyabbra fordul a dolog? Ki hiszi el, hogy nem en vagyok a gyilkosa?... Istenem! csak nem büntetsz ilyen keményen.

A gyermek elindult s lassú, imbolygó léptekkel ment hazafelé.

Talpam alatt égett a föld, nem volt nyugtom. Hosszú léptekkel méregettem az iskolaszobát s még azt is elfeledtem, hogy a delet már elhúzták s talán otthon várnak is reám.

Még nem ütött félkettőt, én már az iskolában voltam. A gyermekek lassan szállingóztak. Kínos tépelődés között, ólomlábon járt az idő. A padok lassan-lassan mégis megteltek.

Mindenki itt van már, csak a Kovács Jóska helye üres még... Előérzetem tehát nem esalt: a Jóska gyerek beteg... talán halálos beteg. Az izgatottság teljesen erőt vett rajtam; képzelőtehetségemet pedig annyira fölesigáztam, hogy rémképek kezdtek üldözni:

Láttam a láz-álomban kínlódó beteg gyermeket; hallottam szegénykének siró-tájó nyögését. Magam előtt láttam a kétségbeesett édes anyát s a tájó haragjában fölböszült apát, a kik majd

szamadást követelnek tőlem... Ott láttam a beteg ágya mellett, fontoskodó arczával az orvost...

Mi lesz velem, ha majd oda kell állanom, a legsúlyosabb váddal terhelve, testben és lélekben összetörve, tehetetlenül...

Az örület környékezett.

Két óra...

Kezdjük a tanítást.

— Keressétek föl a 198. olvasmányt!

— Tanító úr kérem — szól valaki a hátulso padban — még nem imádkoztunk.

— Az ám, még nem imádkoztunk — ismétlem szórakozottan. — Imádkozzunk!

A gyermekek egymásra néznek, mi közben óvatosan rejtegetik az ajkuk körül játszadozó mosolyt...

A tanító úr elfelejtett imádkoztatni...

Az áhitatos ima gyógyító irként hatott eszüggőleg lélkemre, mely után a megnyugvás vizsgálató erzeze töltötte el egész valómat.

«... legyen meg a Te akaratod... Amen.»

A gyermekek leültek és fölkerestek a 198. olvasmányt.

Mohár Peter kezdte az olvasást:

— Az önuralom emel válaszfalat ember és állat között: e nélkül valódi férfiasság nem is képzelhető.

— Eleg! — szakítám meg az olvasást, miközben halk csikorgással nyílik az ajtó. Kovács Józsa lépett be rajta. Arca a szokottnál sápadtabb, szeme beesett volt.

— Díszértessék a Jézus Krisztus! — köszönt illedelmesen.

— Hol késtel ilyen soká? — kérdém a későn érkezőt.

— Tanító úr kérem, édes apám a szerűskertet szántja: ebédet vittem neki.

Helyére ült. Mi meg, mintha mi sem történt volna, tovább olvastunk.

Az elveszett tollszárat másnap megtaláltuk: ott volt a Déri Pista padjának a fiókjában. Hogy ki tette oda? azt csak én és a Kovács Józsa mondhatnók meg...

Pár nappal az eset után talalkoztam az öreg Kovácsossal. A többek között fia után is tudakozódott.

— Rossz, ugy-e? — szól az öreg. — Pedig látja, tanító úr, annyi verést kap ez a gyerek, mint egy rossz ló: de ha nem fog rajta! Jaj, csak üsse, csak üsse!

Kezdem világosan látni: ezt a gyermeket bottal nevelik.

A beszélgetés során tudtam meg, hogy arról a szerencsétlen esésről a szülőknek még sejtelnük sem volt.

Szegény Józsa! már szülei irányában is elvesztette hitét és bizalmát: panaszkodni sem mert.

Talán félt a veréstől...

Bodrogh-Monostorszeg.

Gubitz Kálmán.

A bizonyítványokról.

A legnagyobb akaraterő és a leggondosabb elővigyázat mellett is, mindig állani fog azon régi igazság: «Az ember addig téved, a míg munkálkodni képes». A tévedések és ballépések vörös fonalként húzódnak végig a fiatal, törekvő erők munkáján. Az elméleti téren kapnak útbaigazítást, hűsz tanügyi lapjaink kivétel nélkül nevelés-tanítói tételtek fejtegetésével, módszertani tételtek kidolgozásával foglalkoznak. Rülkán adják magukat arra, hogy egyes, a gyakorlati életből vett dolgokat megbeszéljenek.

Ma az «értesítő könyvecské»-ről akarunk egyet-mást elmondani.

1. Az értesítő jelentékeny nevelő eszköz lehet. A szülők és a gyermekek annyi értéket fognak azoknak tulajdonítani, a mennyit a tanító. Ha a külseje azt mutatja, hogy a tanító kiváló gond- dal kezelő, ha a szülők és a gyermekek látják, hogy a tanító tisztán, rendesen vezet, akkor a szülők és a tanulók is többre fogják becsülni. Az ellenkezője is állhat.

2. Úgy a havi értesítőkben, valamint a bizonyítványokban rövidítéseknek helye nincs, mert azok hivatalos okmányok. Ha véletlenül hibás adatot írt be, akkor azt kihúzza és megjegyzi, hogy a helyesbítés tőle származik.

3. Hogy a tanító miként osztályozzon, azt úgy is tudja: kivételképen megjegyezzük, hogy jó, ha az egyes tanulók előmenetelét esetről-esetre föl- jegyzi magának. Most csak a magaviseletről, szorgalomról és iskoláztatásról akarunk néhány szót szólni.

a) *Magaviselet.* Tagadhatatlan, hogy a magaviselet tanjegyének megállapítása a lehető leg- kényesebb. Ismerek tanítót, ki csak azért, hogy valamely gyermek arca nem tetszik neki, vagy pedig mert az illető szüelivel egyszer-másszor konfliktusba elegyedett, rossz jegyet ad az illető gyermeknek. Pedig tudnia kellene a tanítónak, hogy magaviseletből a tanjegy különösen a végső bizonyítványban, egész életére lehet kihatással. Ismerek fiatal embereket, kik e miatt nem tudtak tisztességes helyhez jutni. *Különösen akarom hangsúlyozni, hogy a magaviselethez vonatkozó minden adat esetről-esetre egy arra a észlelre hasz- nált könyrbe bevezetendő.* Nem a napi esemé- nyeket kell abban följegyezni, hanem a súlyo- sabb kihágásokat, minők: következetes hazugság, lopás, arcátlanság stb., jól teszi, ha a napot és a kiszabott büntetést is följegyzi. Egy ily napló vezetése nagy nevelőértéke is van. Ha a tanító az osztályozásra így előkészül, igazságos ítéletet fog mondhatni. És ha egyszer-másszor a rossz tanjegy miatt igazolnia kellene magát — a mi szintén előfordul — előveszi naplóját és igazolja eljárását speciális esetekkel.

b) *Szorgalom.* A tanjegyek összege megmondja az illető tanuló szorgalmát. Vannak azonban ki- vételek is. Egyenlő eredmény mellett a reafor- ditott szorgalom különböző lehet.

pedagógiai kérdések helyes megválasztására. A tanító-egyesületek munkálkodásának súlypontját a miniszter a járáskörökben ohajtja látni, még pedig úgy, hogy csak évenként egyszer, leginkább tavasszal legyen járásköri ülés, a melynek munkásságát az egyesületközponti választmány irányítja. Ez ülésekre a körök parkodjanak kiváló pedagógusokat előadások tartására megválni, közgyűlés évenként kétféle lenne s ezt is a központi választmány irányítaná, mint az egyesületi élet adminisztratív szerve. Az elnökségnek bizonyos önkormányzati hatáskört biztosít a rendelet azzal, hogy a gyűlése kiszabott határidőket közzétartásáról bírálja, míg a megmaradt összegből juttatam vagy pályadíj kiutazását írja elő.

Az országos magyar iskola-egyesület felügyelő bizottsága december 17-én gyűlést tartott Zichy Jenő gróf elnökségével. Bejelentette az elnök, hogy az egyesület számos adományt kapott, a többi közt névtelenül határozottan es egy ötszáz kötetes könyvtart. Az elnök kifejezte áhbeli reményét, hogy a főváros tanácsa hivatalos helyiséget ad az egyesületnek a központi városházában. Ezzel elhatározták, hogy Magyarország közsegeiben vándorkönyvtárt állítsanak föl: a kultuszminiszter erre a tavaszi körömát ajánlott föl az egyesületnek.

A munka jutalma. Az «Eperjesi Széchényi-kör» a sárosmezei k. tanfelügyelő ajánlatára Szentmiklóssy Anna, kávérsáni róm. kath. tanfőnök, a magyar nyelvnek kitűnő sikerrel való tanításáért, valamint hogy tanfőnöki kötelességeit híven, pontosan s a legjobb lelkesedéssel teljesíti, 50 korona jutalombíjjal és elismerő oklevéllel tüntette ki.

Köszönet. *Babik József* tiszabudolmai plébános (u. p. Arad), Borsodm. hála-köszönettel kíván boldog szent ünnepet azoknak a kántortanító uraknak, kik őt szebbnél szebb karácsonyi énekekkel szereztesztették. E sorok által kapcsolatban ismételteti kéri a kántor urakat adventi s karácsonyi énekek megküldésére lehetőleg hangjegyzéssel, hogy a jövő évre egy hegyes tartalmú gyűjtemény legyen közrebeállítható, úgy a kántorok, mint a hívek használatára. Az *énektárakban* foglalt énekek beküldése fontos, mert azokat a gyűjtő, ki mint egri képező tanár megírta a magyar kath. egyházi ének történetét, majd ismeri (kivéve a Molnár József, olad plébános és Réty Lajos által szerkesztett énekgyűjteményt). Zalaegerszeg, 1904. I. Viszonyosul szivesen küld saját műveiből.

A tanító nyugdíjserelme. Tiszteit szerkesztő úr! Nem rejtjük véka alá azon néhány levelet sem, a melyek a párkányvidéki tanítóegylet által a tanító nyugdíjserelmeinek ügyében megindított mozgalommal nem vállaltak közösseget. A ny. . . . . a t. . . . . és b. . . . . (esperesi) kerületek tanítói kifogásolják a memorandum 4-ik pontját, mert is a memorandumokat visszaküldötték s egyáltalában részt nem vesznek az akcióban. Nem teszik magukévá a 4-ik pontot, mivel a kántori földjavadalmakat a nyugdíjserény megállapításánál mind tanítói jelleggel kívánjuk főruházni, attól félvén, hogy ezáltal az iskolák államossítása esetén a kántori földjavadalmakat, mint egyházi természetű vagyont, az állam tanítói jelleg ezimen birtokába veszi. Hat ezt a párkányvidéki tanítóegylet sem ohajtja. S aorintsem képezi intencziókat az, hogy egyházi javainkat az állam tulajdonába léptessük. Mi a kántori földjavadalmakat csakis a nyugdíjserény könnyebb megoldásánál kívánjuk tanítói jelleggel főruháztatni, épp úgy, mint a hogy a kántori javak felét tíz év előtt történt javadalomfőszámításnál tanítói fizetés gyanánt tudták be. A kántortanítóknak jövedelmét legnagyobb részben a földjavadalom képezi. Már most, ha ezen földjavadalmak ismét csak felét számítják be tanítói fizetésül, akkor legfőbb kántortanítónál uolag beáll az az eset, hogy nyugdíjserénye még a minimális 300 forintot sem ér el. Ez az eljárás pedig az osztályozásággal ellenkezik. Panaszkodunk 4-ik pontjában világosan elmondjuk, hogy a kántori felek legfőbb részben veszik igénybe az egyéni, míg a tanítói hivatali négyötöd részben. Igazságtalan eljárás tehát az, hogy a kántortanító, ki épp úgy köteles tanítói kötelemének eleget tenni, mint bármely más tanító, nyugdíjserényében éppen javadalmának egyenlően, illetve a teljesített kétféle hivatalnak nem meg-

felelő elosztása miatt megrövidítettessék. Mi sem kívánjuk tehát, hogy egyházi javaink elidegenítettessenek, hanem kívánjuk azt, hogy nyugdíjserényünk megállapításánál javadalmaink megfelelő része, tehát a földjavadalom is négyötöd részben, vagy egészben tanítói fizetésül számítottassék be. Ugy hisszük, ehhez több kommentár nem kell. Es ha kell, akkor buzzák ki a 4-ik pontot, vagy bármely más nem megfelelő ott, a hol veszélyt látnak benne: de e miatt ne vessék el az egészét, mert az egyet jelentene a — semmittevéssel. E sorok kapcsán felvetni kívánjuk a tanítói köröket még arra is, hogy ne tartásuk elegendőnek az országgyűlési képviselőkhez intézendő memorandumok egyszerű fölterjesztését, hanem hassanak oda, hogy kebelünkben legalább is két-három tag bizassék meg, a kik a kerület országgyűlési képviselőjével személyesen is megkérjük ügyünk támogatására. Így előre biztos alappal vehetjük meg ügyünk jobboldalulának. *A párkányvidéki tanítóegyesület.*

Felelős szerkesztő: Ember Károly.

PÁLYÁZATOK.

Egri érseki megye.

A lemondás folytán megüresedett eserepfalui róm. kath. tanító állomásra pályázat hirdetteték. Javadalmazása a következő: 1. Teljesen jó karban lévő lakás, mely áll egy előszobából, két szép tágas padlózott szobából, élel-kamrából, konyhából és istállóból. 2. Képzőművészeti: az egyházmegyei ajtatos alapítványi hivataltól 171 korona 36 fillér, a hitközségtől 111 korona 96 fillér. 3. Földbirtok: 14 kat. hold és 154 □ öl jó minőségű szántó föld. 4. Félételek után való tázási és legeltetési jog. 5. Fensége Csaburg herceg eserepfalui erdejéből 20 méter keményfa, melyért évenként folyamodnia kell, s a melynek kivágatási és beszállítási költségei a tanítót terbelik. Az iskolaszék kötelességet vállal arra, hogy a 800 koronáig való megfizetéshez a tanító állásának elfoglalása után azonnal 200 korona államszolgálat fog kérlemezni. A mindennapi tankötelesek száma 14 levél, állása igen kényelmes és nyugodalmas. Oklevéllel ellátott kérvények 1902. év január 20-ig *Pathy János* lelkész s iskolaszéki elnök címére Zsercz (Borsodmegye) u. p. Bogács, küldendők. 821 1—1

Győri püspöki megye.

Az ottovai (Sopronm., u. p. Vülka-Pordány) róm. kath. horvát-német-magyar tannyelvű osztálytanítói állásra december 31-ig pályázat hirdetteték. Javadalmazása: 800 korona a község pénztárából havi részletekben pontosan folyósítva. Szép hutorozott szoba lúttéssel. Kötelessége: egy osztályt önállóan vezetni, az ismételtet föl-válva oktatói és a kántoriakban segédkezni. Horvátul tudó tanítók előnyben részesülnek. Pályázhatnak okleveles tanítónők is. A folyamodványok az *iskolaszéki elnök* kezébe küldendők. Az állomás azonnal elfoglalandó. 823 2—2

Szombathelyi egyházmegye.

Csendlakra (Vasm.) u. p. Ferencfalva, egy osztálytanító kerestetik. Fizetése 800 korona, 10 korona jutás-pénz. Kötelessége a felső négy osztály önálló vezetése. Kántoriakban és az ismételő-oktatásban való segédkezés. Fölserel kérvények az iskolaszékhez ezimzendők. Határidő január 12. Az *iskolaszék*. 829 1—1

Vácsi egyházmegye.

Kocséron (Pestmegye, Nagy-Körös mellett) a róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdetteték. Javadalma a tanításért 630 korona, a kantságért 100 korona a község pénztárából, 5 kat. hold föld haszonelvezete. haszonbéré 100 korona és 3200 lélek után eső stola. Enckes mise 1 kor., olvasott 50 fill., öreg halott temetése

1 kor., kis határ 50 fill., öbéri 1 kor., büszasztató versen-
kent 40 fill., hirdetésekért 80 fill. Két szoba, könyv-
2 kamara, istálló és házi orvosi álló szabad lakás. Az összes
kántori tőndöket és a robusztáló osztályokat tartozik
előtér. Pályázati határidő 1922 év. *Január 13.* délelőtt 9 óra.
Amikor az énekpróba és választás is megjelenti. A kérvények
Teljes Munka példányos elnyújtandó emekéhez nyíltan
dől be. Csak oklevéllel bíró pályázhatnak. S30 1-1

A magyar nemzet története.

Elbeszéli Bodnár Gáspár.

Két kötet.

Szép félvászonkötésben, színes borítékban 1 kor., 20 fill.

Megrendelhető

a Szent István-Társulat Könyvkiadóhivatalában
(Budapest, VIII. ker., Szentkirályi-utca 28.)

A Szent-István-Társulat

könyvkiadóhivatalában

Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28. a. kapható

Karácsonyi pásztorjátékok.

Jezus születése. Karácsonyi pász- torjáték. Irta <i>Mohi Adolf</i> . Máso- dik kiadás. (Népirat 86. sz.) Ara 10	
Karácsony. Színjáték 3 felvonás- ban. Irta <i>Birtha István</i> . Máso- dik kiadás. (Népirat 101. sz.) Ara 10	
A hun büntetése. Karácsonyi játék 3 felvonásban. Irta <i>Oppitz Sándor</i> . (Népirat 124. sz.) Ara 08	
A pogány megtérése. Karácsonyi játék 3 felvonásban. Irta <i>Oppitz Sándor</i> . (Népirat 128. sz.) Ara 06	
Bekeség az embernek. Karácsonyi játék. Irta <i>Oppitz Sándor</i> . (Né- pirat 130. sz.) Ara 06	
Bethlehem. Karácsonyi pásztorjáték négy részben. Irta <i>Birtha Ist- ván</i> . (Népirat 173. sz.) Ara 12	
A bethlehemi nyájőrök. Karácsonyi pásztorjáték. Irta <i>Maszlághy Ferenéz</i> . (Ifjuság Oróme II. k.) Ara 1 60	
Két karácsonyest. Színmű. Irta <i>Maszlághy Ferenéz</i> . (Ifjuság Oróme III. kötet.) Ara 1 60	
A megtalált barány. Karácsonyi pásztorjáték. (Ifjuság Oróme V. kötet.) Ara 1 60	
Egy karácsonyj. Dramolet. Irta <i>Horváth Lajos</i> . (Ifjuság köny- vében.) Ara 2.-	

GÉPEKKEL BERENDEZETT

ORGONAÉPITÉSI MŰINTÉZET.

175 1-52

Rieger Testvérek

Budapest,

Garay-utca 48. sz.

Rieger Testvérek Jägerndorf
(Osztr.-Szilézia) cs. és kir.
udv. orgonagyáranak fiokja.
Legolcsóbb árakon ki-
váló legnyomasu (pneu-
matik) orgonákat szállí-
tanak.

Rendkívül értékes zeneművek.

I. Orgonára: Bach: Könnyű prael. és fugák. (49 old.) — 60. —
Bach: Album. Praeludiumok, fugák és toccaták. (80 old.) — 90. —
„Fuga-album” (22 db.) 1.—. — Hesse: Könnyű praeludiumok.
(40 old. Gyasztentisztelekhez is.) — 60. — Kontor: Majis-
dalok. (Eneklungra. org. vagy harm. kísér.) 1.50. — Körner:
Gyakorlati orgonasz. (180 old. 646 org. szerz.) 1.50. — Mendels-
sohn: Összes org. művei. (124 old.) 1.20. — Nemesovits:
Gyakorlati orgonasz. 1.70. — „Praeludium-album”. (100 db.)
minden hangnemben.) — 65. — Volekmár dr.: Orgona-album.
I. kötet. 80 remek elő-, köz- és utójáték. II. kötet. 54 remek elő-
utójáték és fugák (nehézebb). III. kötet. (60 old. legnehézebb).
Kötete — 90. — Rinck: Org. isk. (260 old.) 1.80. — Zsasz-
k-Tarkányi: Kath. Egyh. Enektár (442 enek elő-, utójáték stb.
568 nagy oldal). Legújabb kiadás 6.50. — Zsaszkovszky:
Temető-könyv. (Funerale.) 275 enek. Kottazott stb. (442 old.)
2.50. — Wannaus: Harmonium-iskola. — 90. — **II. Zon-
gorára:** Beethoven: Össz. kisebb sonátái. — 60. — Czerny:
100 gyakorlat. — 60. — „Induló-album”. (15 db.) — 60. —
Köhler: Gyak. zong. isk. (184 nagy old.) 1.80. — „Nemzeti
Lant”. 1.70. — Palotásy: 101 legszebb magyar dal (zsigányos
modorban) 1.60. — **III. Hegedűre:** Hohmann: Hegedű-
isk. 1.20. — Kreutzer: 40 Etüd. (64 old.) — 90. — „Melódiák-
albuma”. (40 nép-, 15 opera- és 12 táncdarab.) — 65. —
Palotásy: „A legszebb 101 magyar dal”. 1.75. — Bruni:
„6 dal” (két hegedűre) — 65. — Művenként 5 kr. postaportót
kérünk. Árak forintban vannak feltüntetve. Árjegyzék
bérmentve.

„Kántorok Lapja” kiadóhivatala

5-5

Budapest, I., Fehérvári-út 40.